

PRAVO I POLITIKA TRŽIŠNOG NATJECANJA HRVATSKE I EU ISKUSTVA I PRAKSE I.



Mladen Cerovac
Ekonomski fakultet u Osijeku
23. / 24. siječnja 2019.



Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

efos ZNANJEM DO IZVRSNOSTI

PRAVOS

PRAVO I POLITIKA TRŽIŠNOG NATJECANJA HRVATSKE I EU

1

Teme



- ❖ PRAVO I POLITIKA TRŽIŠNOG NATJECANJA
- ❖ OSNOVNI POJMOV I PRAVA TRŽIŠNOG NATJECANJA
 - poduzetnik
 - tržišna snaga poduzetnika
 - mjerodavno tržište
- ❖ OSNOVNI OBLICI NARUŠAVANJA TRŽIŠNOG NATJECANJA
 - sporazumi između poduzetnika
 - zlouporaba vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu
 - kontrola koncentracija poduzetnika
- ❖ ZAŠTITA TRŽIŠNOG NATJECANJA U HRVATSKOJ
 - AZTN – uloga i ovlasti
 - primjena EU propisa o tržišnom natjecanju RH

PRAVO I POLITIKA TRŽIŠNOG NATJECANJA HRVATSKE I EU





2

PRAVO I POLITIKA TRŽIŠNOG NATJECANJA



Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

efos ZNANJEM DO IZVRSNOSTI


PRAVOS




PRAVO I POLITIKA TRŽIŠNOG NATJECANJA HRVATSKE I EU

3




Tržišno natjecanje i politika



- **Tržišta promatramo kao društvene procese.**
- Ona su, naravno, **ekonomske kategorije, ali pokreću ih i održavaju zakonodavne, političke i društvene institucije.**
- Tržišta su odnosi razmjene, ali njihovo postojanje uvjetuju institucije koje utječu na njihovu učinkovitost i vrijednost transakcija koje se na njima odvijaju te oblikuju njihove posljedice za društvo.
- Prema tome, **tržišta ovise o političkoj i društvenoj prihvaćenosti tržišnog natjecanja**, o povjerenju u propise i institucije koje ih podržavaju te o poštivanju gospodarskih slo

David J. Gerßer
Global Competition, 2010.

PRAVO I POLITIKA TRŽIŠNOG NATJECANJA HRVATSKE I EU

4

Politika tržišnog natjecanja



pravni okvir → donošenje propisa za zaštitu tržišnog natjecanja

- u skladu sa suvremenim standardima
- usklađenost ukupne nacionalne legislative s propisima o tržišnom natjecanju

institucionalni okvir → osnivanje i podrška funkcionalno neovisnom tijelu sposobnom za provedbu propisa

provedbeni okvir → učinkovita provedba propisa

- jasna pravila postupka
- učinkovite mjere za zaštitu tržišnog natjecanja
- učinkovita i brza sudska kontrola odluka tijela za zaštitu tržišnog natjecanja

PRAVO I POLITIKA TRŽIŠNOG NATJECANJA HRVATSKE I EU





5

Ključni ciljevi politike tržišnog natjecanja



1 osiguravanje uvjeta za učinkovito tržišno natjecanje

primjena jednakih pravila na sve poduzetnike → "level playing field"

- neovisno o veličini
- neovisno o ekonomskoj snazi
- neovisno o financijskoj snazi

2 stvaranje pogodnosti za potrošače kroz tržišno natjecanje između poduzetnika

- mogućnost izbora
- niža cijena proizvoda
- bolja kvaliteta proizvoda
- inovacije



PRAVO I POLITIKA TRŽIŠNOG NATJECANJA HRVATSKE I EU





6

U žarištu su interesi potrošača



svrha prava tržišnog natjecanja

zaštita, jačanje i promicanje tržišnog natjecanja između poduzetnika kao aktivnog procesa kojim se stvaraju pogodnosti za potrošače ✓

„Consumers’ protection is the very heart of competition.“

Mario Monti
PODPREMLJENIK EU-ovih Odluka, HDZ-ovcima
1999. – 2004.

nije svrha prava tržišnog natjecanja

zaštita poduzetnika od njihovih tržišno učinkovitijih konkurenata ✗

PRAVO POLITIKA TRŽIŠNOG NATJECANJA HRVATSKE I EU





7

Značajke prava tržišnog natjecanja

mlada grana prava → izuzetno dinamična

adresati propisa → isključivo poduzetnici

pravo s ekonomskom suštinom

- primjena samo na značajne povrede propisa → doktrina de minimis
- poduzetnicima veće tržišne snage nameće veću disciplinu i odgovornost
- krajnji cilj je prelijevanje dijela pogodnosti s poduzetnika na potrošače

jedina dopuštena sredstva tržišnog natjecanja

- cijena
- kvaliteta
- inovacija

posebna tijela za zaštitu tržišnog natjecanja

- sui generis tijela
- neovisna o izvršnoj vlasti
- široke ovlasti

konvergencija propisa na međunarodnoj razini



PRAVO POLITIKA TRŽIŠNOG NATJECANJA HRVATSKE I EU





8

Osnovni pojmovi i oblici narušavanja tržišnog natjecanja



osnovni pojmovi prava tržišnog natjecanja

- poduzetnik
- tržišna snaga poduzetnika
- mjerodavno tržište

oblici narušavanja tržišnog natjecanja

- sporazumi između poduzetnika
- zlouporaba vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu
- koncentracije poduzetnika

PRAVO POLITIKA TRŽIŠNOG NATJECANJA HRVATSKE I EU

9

OSNOVNI POJMOVI PRAVA TRŽIŠNOG NATJECANJA




PRAVO POLITIKA TRŽIŠNOG NATJECANJA HRVATSKE I EU




10

Osnovni pojmovi prava tržišnog natjecanja

1. poduzetnik
2. tržišna snaga
3. mjerodavno tržište

PRAVO POLITIKA TRŽIŠNOG NATJECANJA HRVATSKE I EU





11

1. POJAM PODUZETNIKA




PRAVO POLITIKA TRŽIŠNOG NATJECANJA HRVATSKE I EU




12

Pojam poduzetnika

specifičan pojam prava tržišnog natjecanja

svaki subjekt koji obavlja **gospodarsku djelatnost** sudjeluje u prometu proizvoda / usluga na tržištu

- propisi o zaštiti tržišnog natjecanja primjenjuju se isključivo na poduzetnike

nije uvijek jednostavno utvrditi je li neki subjekt poduzetnik !

Pravne osobe na temelju svojih namjera, pravne i ekonomskih okolnosti konkretnog slučaja → case by case

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

PRAVO POLITIKI TRŽIŠNE NATJECANJA I TRŽIŠTE
Mladen Cerovic
Pravo (odbita) i Žrtvovanje (Hrvatska) EU

13

Glavne značajke pojma poduzetnika

ključni element → **obavljanje gospodarske djelatnosti**

uvijek se tumači u najširem smislu !

sudjelovanje u prometu proizvoda / usluga na tržištu

dovoljan je jednokratni promet !

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

PRAVO POLITIKI TRŽIŠNE NATJECANJA I TRŽIŠTE
Mladen Cerovic
Pravo (odbita) i Žrtvovanje (Hrvatska) EU

14

Ostale značajke subjekta su irelevantne

- statusno - pravni oblik
- osnivač / „vlasnik“
- način financiranja
- registracija za obavljanje gospodarske djelatnosti
- namjera ili činjenica ostvarivanja dobiti
- sjedište ili prebivalište u RH ili inozemstvu
- izravno ili neizravno obavljanje djelatnosti na tržištu

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

PRAVO POLITIKI TRŽIŠNE NATJECANJA I TRŽIŠTE
Mladen Cerovic
Pravo (odbita) i Žrtvovanje (Hrvatska) EU

15

Tko se može smatrati poduzetnikom ?

- fizičke osobe
- pravne osobe
- državna tijela
- jedinice lokalne / regionalne samouprave
- udruge
- sportske organizacije
- ustanove
- vladavici autonomnih područja
- etc...

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

PRAVO POLITIKI TRŽIŠNE NATJECANJA I TRŽIŠTE
Mladen Cerovic
Pravo (odbita) i Žrtvovanje (Hrvatska) EU

16

Tko se još smatra poduzetnikom ?

smatraju se poduzetnicima

- osobe kojima je posebnim propisom povjeren obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa
- osobe kojima je posebnim propisom utvrđeno isključivo pravo obavljanje neke djelatnosti

→ pod uvjetom da primjena propisa o tržišnom natjecanju ne bi te subjekte sprječavala u obavljanju zadaće za koju su osnovani !

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

PRAVO POLITIKI TRŽIŠNE NATJECANJA I TRŽIŠTE
Mladen Cerovic
Pravo (odbita) i Žrtvovanje (Hrvatska) EU

17


2. TRŽIŠNA SNAGA PODUZETNIKA

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

PRAVO POLITIKI TRŽIŠNE NATJECANJA I TRŽIŠTE
Mladen Cerovic
Pravo (odbita) i Žrtvovanje (Hrvatska) EU

18

Tržišna snaga je bitna značajka svakog poduzetnika



svaki poduzetnik ima određenu tržišnu snagu

značajna tržišna snaga poduzetnika

- sposobnost poduzetnika da **podiže cijene i duže vrijeme održava iznad razine graničnih troškova** i tako profitabilno posluje
- sposobnost poduzetnika da **duže vrijeme utječe na cijene**, opseg proizvodnje ili prodaje, inovacije, različitost i kvalitetu proizvoda ili druge parametre tržišnog natjecanja

PRAVO I POLITIKA TRŽIŠNE NATJECANJA I TRŽIŠTE EU
 ERASMUS+ 2014-2020
 EFOS
 PRAVOS

19

Značajna tržišna snaga

kriteriji za procjenu značajne tržišne snage poduzetnika

- tržišni udjel i vrijeme kroz koje ga ostvaruje
- financijsku snagu
- prednost u pristupu izvorima nabave
- prednost u pristupu tržištu
- povezanost s drugim poduzetnicima
- zapreke pristupu tržištu konkurentima
 - stvarne zapreke
 - pravne zapreke
- sposobnost nametanja tržišnih uvjeta s obzirom na njegovu ponudu ili potražnju → npr. razgranata mreža distribucije

procjena na temelju jednog ili više kriterija

- individualni pristup → case-by-case

PRAVO I POLITIKA TRŽIŠNE NATJECANJA I TRŽIŠTE EU
 ERASMUS+ 2014-2020
 EFOS
 PRAVOS

20

Veći kompetitivni pritisci – manja tržišna snaga



TRŽIŠNA SNAGA PODUZETNIKA

PRAVO I POLITIKA TRŽIŠNE NATJECANJA I TRŽIŠTE EU
 ERASMUS+ 2014-2020
 EFOS
 PRAVOS

21

Mjerila tržišne snage

kako utvrditi je li doslo do značajnog slabljenja tržišnog natjecanja na konkretnom mjerodavnom tržištu

Lernerov indeks

$$LI = \frac{\text{cijena} - \text{granični trošak}}{\text{cijena}} = \frac{1}{\text{elastičnost cijena}}$$

- mjerilo stupnja kontrole koju neki poduzetnik zbog svoje tržišne snage ostvaruje na tržištu
- → koliko može podići cijenu proizvoda iznad razine graničnih troškova
- kod tzv. stanja savršene konkurencije $LI = 0$

Izračun prosječnih varijabilnih troškova

$$PVT = \frac{\text{varijabilni troškovi}}{\text{ukupna količina proizvoda}}$$

- donja granica do koje poduzetnik u vladajućem položaju smije sniziti cijenu proizvoda
- namjerno privremeno snižavanje cijena ispod PVT → predatorna cijena

mjerjenje elastičnosti cijena

$$EC = \frac{\% \text{ promjene potražnje}}{\% \text{ promjene cijene proizvoda}}$$

- ponuda neelastična → cijene rastu → raste ukupni prihod poduzetnika
- ponuda elastična → cijene rastu → pada ukupni prihod poduzetnika
- elastičnost potražnje raste → smanjuje se mogućnost povećavanja cijena

PRAVO I POLITIKA TRŽIŠNE NATJECANJA I TRŽIŠTE EU
 ERASMUS+ 2014-2020
 EFOS
 PRAVOS

22

3. MJERODAVNO TRŽIŠTE



PRAVO I POLITIKA TRŽIŠNE NATJECANJA I TRŽIŠTE EU
 ERASMUS+ 2014-2020
 EFOS
 PRAVOS

23

Pojam i svrha utvrđivanja mjerodavnog tržišta

mjerodavno tržište je mjesto na kojem poduzetnici izražavaju svoju tržišnu snagu

Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja

- mjerodavno tržište je tržište određenog proizvoda / usluge koji je predmet obavljanja djelatnosti nekog poduzetnika na određenom zemljopisnom području

Uredba o načinu utvrđivanja mjerodavnog tržišta

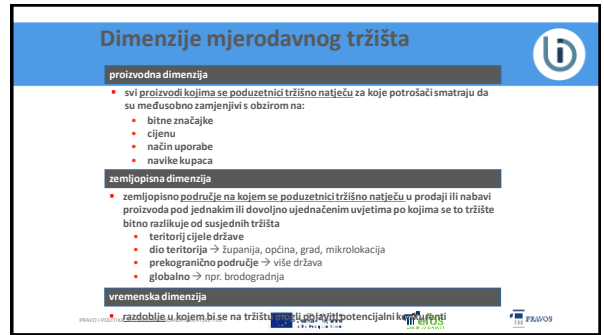
- svrha utvrđivanja mjerodavnog tržišta je određivanje proizvoda s kojima se poduzetnici tržišno natječu, te područja na kojem se natječu

PRAVO I POLITIKA TRŽIŠNE NATJECANJA I TRŽIŠTE EU
 ERASMUS+ 2014-2020
 EFOS
 PRAVOS

24



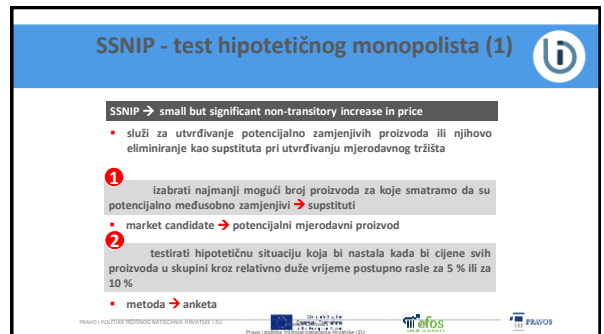
25



26



27



28



29



30

Osnovni oblici narušavanja tržišnog natjecanja



- 1 sporazumi između poduzetnika
- 2 zlouporaba vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu
- 3 koncentracije poduzetnika

PRAVO POLITIKA TRŽIŠNE KONKURENCIJE TRŽIŠTE EU
 ERASMUS+
 EFOS
 PRAVOS

31




1. SPORAZUMI PODUZETNIKA



PRAVO POLITIKA TRŽIŠNE KONKURENCIJE TRŽIŠTE EU
 ERASMUS+
 EFOS
 PRAVOS

32

Pojam sporazuma poduzetnika



sporazumi između dva ili više neovisnih poduzetnika


- ugovori
- pojedine odredbe ugovora
- usmeni / pisani dogovori
- izričiti / prešutni sporazumi
- usklađena praksa koja je posljedica dogovora
- odluke poduzetnika
- odluke udruženja poduzetnika
- opći uvjeti poslovanja poduzetnika

N. B. → sporazumi između društava koncerna nisu sporazumi između neovisnih poduzetnika!

PRAVO POLITIKA TRŽIŠNE KONKURENCIJE TRŽIŠTE EU
 ERASMUS+
 EFOS
 PRAVOS

33

Bitna je suglasnost volja sudionika sporazuma




za postojanje sporazuma jedino je bitna suglasnost volja poduzetnika

za postojanje sporazuma potpuno je nebitno

- oblik sporazuma
 - pisani
 - usmeni
 - izričiti
 - prešutni
- sporazum ne mora biti pravno obavezujući
 - npr. gentlemen'ski sporazum
- je li sporazum primjenjivan
- jesu li ga primjenjivali svi ili samo neki sudionici sporazuma

koncept jedinstvenog sveukupnog sporazuma

- poduzetnik se smatra sudionikom sporazuma iako nije sudjelovao u svakoj radnji ili bio svjestan svakog aspekta sporazuma



PRAVO POLITIKA TRŽIŠNE KONKURENCIJE TRŽIŠTE EU
 ERASMUS+
 EFOS
 PRAVOS

34

Zabranjeni sporazumi




sporazumi između dva ili više neovisnih poduzetnika, odluke udruženja poduzetnika i usklađeno djelovanje koji za cilj ili posljedica imaju narušavanje tržišnog natjecanja

- 1 utvrđivanje cijena i drugih trgovinskih uvjeta
 - izravno
 - neizravno
- 2 podjela tržišta / kupaca / izvora nabave
- 3 ograničavanje ili nadziranje proizvodnje / tržišta / tehnološkog razvoja
- 4 primjena nejednakih uvjeta na istovrsne poslove s različitim poduzetnicima
- 5 uvjetovanje sklapanja ugovora prihvaćanjem od druge ugovorna strane dodatnih obveza koje nisu u vezi s predmetom ugovora
 - po svojoj prirodi
 - prema običajima u trgovini

PRAVO POLITIKA TRŽIŠNE KONKURENCIJE TRŽIŠTE EU
 ERASMUS+
 EFOS
 PRAVOS

35


Karteli



karteli → najteži oblik narušavanja tržišnog natjecanja

sporazumi, u pravilu tajni, usklađena djelovanju ili koluzija između izravnih konkurenata s ciljem isključivanja tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu

- dogovor o cijenama
- razmjena osjetljivih informacija
- ograničavanje obujma proizvodnje / prodaje
- podjela tržišta / kupaca
- dogovori na javnim natječajima
- sprječavanje uvoza / izvoza
- kolektivni bojkot



PRAVO POLITIKA TRŽIŠNE KONKURENCIJE TRŽIŠTE EU
 ERASMUS+
 EFOS
 PRAVOS

36

Kontakt između poduzetnika stvaraju opasnost od koluzije

U suprotnosti je sa zahtjevom samostalnosti djelovanja poduzetnika na tržištu **svaki izravni ili neizravni kontakt** između poduzetnika koji bi mogao imati utjecaj na ponašanje postojećih ili potencijalnih konkurenata na tržištu ili otkriva način na koji će se [poduzetnici] ubuduće ponašati.

Europski sud
 • Commission v Anic Participazioni [C-49/92]
 • Ashel – Equifax [C-238/05]

37

Kontakt između poduzetnika – conditio sine qua non koluzije

izravni kontakti

- sastanci
- stručni skupovi
- sastanci u druženja
- telefon
- pisma
- e-pošta

neizravni kontakti

- hub&spoke
- preko pomagača

38

Sukus koluzivnog djelovanja

Ljudi koji se bave istom djelatnošću rijetko se sastaju, čak i kada je riječ o vjenčanju ili zabavi, ali kad se sastanu njihov razgovor uvijek završava tajnim dogovorom protiv javnog interesa ili o smišljanju načina da podignu cijene.

Adam Smith
 Bogatstvo naroda / 1776.

39

Usklađeno djelovanje – dogovor bez dogovora

koncept usklađenog djelovanja

kontakt između poduzetnika s ciljem namjernog utjecaja na ponašanje konkurenta kako bi se i bez postizanja konkretnog dogovora otklonili rizici u poslovanju

- izravni protutržišni kontakt
- jednostrano odavanje konkurentu svojeg budućeg ponašanja
 → ako to druga strana traži ili bar prihvati
- pasivno sudjelovanje na sastancima s protutržišnom svrhom

40

Razmjena poslovno osjetljivih informacija

razmjena informacija između poduzetnika uobičajena je pojava na tržištu

- s konkurentima
- s kupcima
- s dobavljačima

razmjena poslovno osjetljivih informacija između konkurenata uvijek predstavlja rizik od koluzije i koordinacije poslovanja

- strukovna udruženja poduzetnika „prirodna“ su mjesta za ostvarivanje protutržišnih kontakata između konkurenata i razmjenu poslovno osjetljivih informacija

41

dopuštena razmjena

javni podatci

- javni registri
- podatci državnih tijela / tijela JLS

zbirni podatci

- statistički podatci za najmanje 3 poduzetnika

povijesni podatci

- podatci stariji od 1 godine → u pravilu

nestrateški podatci

- tehnički standardi
- računovodstvene metode

zabranjena razmjena

strateški podatci

- cijene
- količine
- liste kupaca
- plan investicija

individualni podatci

- uključujući zbirne podatke za manje od 3 poduzetnika

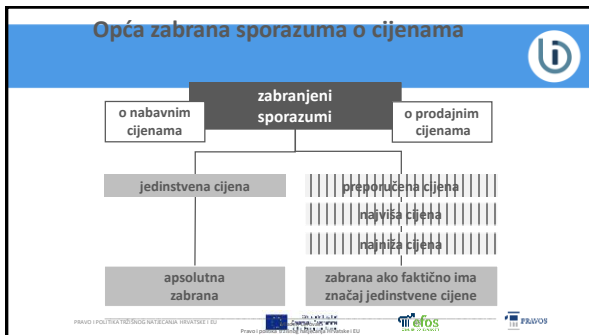
aktualni podatci

- podatci mlađi od 1 godine

privatni podatci

- poslovne tajne

42



43

Svrha zabrane sporazuma o cijenama

cijena mora biti odraz stvarnih troškova svakog poduzetnika

- svaki poduzetnik je određuje individualno sukladno svojim troškovima i tržišnim uvjetima
- teško je zamislivo da konkurenti imaju identične troškove

★ samostalno određivanje cijena i na tome zasnovano [tržišno] natjecanje [između] poduzetnika čini samu bit i svrhu tržišnog natjecanja

Suiker Unie

PRAVO I POLITIKA TRŽIŠNE NATJECANJE TRAJAŠI I EU
 Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja
 efos
 PRAVOS

44

Zašto su dogovori o cijeni štetni

šteta za interese potrošača

poduzetnici tržišno natjecanje svjesno zamjenjuju suradnjom

- dogovorena cijena od 15 do 20 % viša od tržišne
 - sporazum onemogućuje optimalno određivanje cijena
- kvaliteta proizvoda u pravilu je niža
- smanjena mogućnost izbora s obzirom na cijenu

PRAVO I POLITIKA TRŽIŠNE NATJECANJE TRAJAŠI I EU
 Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja
 efos
 PRAVOS

45

Treba biti oprezan u procjeni !

„Kada cijene rastu, suci kažu da je riječ o monopolu, kada cijene padaju kažu da je riječ o predatorskim cijenama, a kada se cijene ne mijenjaju, kažu da je riječ o prešutnom sporazumu.“

Ronald Coase

dobitnik Nobelove nagrade za ekonomiju 1991. godinu

PRAVO I POLITIKA TRŽIŠNE NATJECANJE TRAJAŠI I EU
 Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja
 efos
 PRAVOS

46

AZTN protiv AUTOBUSNIH PRIJEVOZNIKA

Narodne novine, broj 119/2007
 PRAVOS

PRAVO I POLITIKA TRŽIŠNE NATJECANJE TRAJAŠI I EU
 Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja
 efos
 PRAVOS

47

Pokretanje postupka na temelju e-maila potrošača


AZTN zaprimio podnesak građana upućen e-poštom

- svih 14 autobusnih prijevoznika usklađeno uveli jedinstvene cijene prijevoza putnika na linijama
 - Zagreb – Split – Zagreb
 - Zagreb – Šibenik - Zagreb

PRAVO I POLITIKA TRŽIŠNE NATJECANJE TRAJAŠI I EU
 Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja
 efos
 PRAVOS

48

Mjerodavno tržište



proizvodna dimenzija

- tržište usluga javnog linijskog prijevoza putnika autobusima u unutarnjem cestovnom prometu


zemljopisna dimenzija

- linija Zagreb – Split – Zagreb
- linija Zagreb – Šibenik – Zagreb

PRAVO I POLITIKA PODNOSIOCI POSREDOVANJE IZVODAKI TRŽIŠTE I EU
 ZAGREB, 2014. www.miroslav-epic.com
 efos
 PRAVOS

49

Značajke mjerodavnog tržišta



značajan broj putnika → profitabilno poslovanje

administrativne zapreke ulasku na tržište → zatvoreno tržište

- licencija + dozvola ministarstva nadležnog za promet
- vozni red dodjeljuje HGK → atraktivni polasci podijeljeni
- nema mogućnosti ulaska novih konkurenata

linija	broj prevezenih putnika			
	Zagreb - Split	Split - Zagreb	Zagreb - Šibenik	Šibenik - Zagreb
2004.	80.667	90.640	31.664	22.387
2005.	88.033	92.180	32.122	23.329
2006.	102.034	104.096	33.205	21.594
ukupno 2006.	264.929 putnika			

PRAVO I POLITIKA PODNOSIOCI POSREDOVANJE IZVODAKI TRŽIŠTE I EU
 ZAGREB, 2014. www.miroslav-epic.com
 efos
 PRAVOS

50

Što je AZTN utvrdio



- identična cijena prijevoza**
 - linije Zagreb – Split – Zagreb → 150 kuna
 - prije sporazuma: 90 – 150 kuna
 - linije Zagreb – Šibenik – Zagreb → 138 kuna
 - prije sporazuma: 120 – 138 kuna
- vremenska podudarnost promjene cijene**
 - vremenski usklađena objava cjenika → 29. lipnja - 4. srpnja 2006.
 - vremenski usklađeni početak primjene cjenika → 1. srpnja 2006.
- pisani sporazum nekih prijevoznika / 10. travnja 2006.**
 - pisani sporazum o zajedničkom utvrđivanju cijena između 5 prijevoznika
 - Croatia-bus / Autobusni promet / Autotransport / Croag / Čazmatrans
 - ostalih 9 prijevoznika nemaju pisani sporazum → usklađeno djelovanje

PRAVO I POLITIKA PODNOSIOCI POSREDOVANJE IZVODAKI TRŽIŠTE I EU
 ZAGREB, 2014. www.miroslav-epic.com
 efos
 PRAVOS

51

AZTN analizira troškove



AZTN mora isključiti mogućnost da svi prijevoznici imaju identične troškove poslovanja na spornim linijama

- cijena mora biti odraz stvarnih troškova poslovanja konkretnog poduzetnika

AZTN utvrdio da je jedinstvena cijena karata određena unatoč činjenicama


- prijevoznici prelaze različite udaljenosti
 - Zagreb ↔ Split: 302 km - 461 km
 - Zagreb ↔ Šibenik: 305 km - 377 km
- prijevoznici pružaju različitu kvalitetu usluge prijevoza
 - različito trajanje putovanja
 - Zagreb ↔ Split: 4 sata 30 min. - 8 sati 35 min.
 - Zagreb ↔ Šibenik: 4 sata 10 min. - 7 sati 30 min.
 - različit broj zaustavljanja → putnička linija, ekspresna linija, direktna linija
 - korištenje različitih cestovnih pravaca
 - autocesta A1 → cestarina
 - državna cesta D1 → bez cestarine
- prijevoznici se opskrbljuju kod različitih dobavljača po različitim cijenama

odluka AZTN-a → riječ je o kartetu

PRAVO I POLITIKA PODNOSIOCI POSREDOVANJE IZVODAKI TRŽIŠTE I EU
 ZAGREB, 2014. www.miroslav-epic.com
 efos
 PRAVOS

52

Što se ne smatra koluzijom

sporazumi o horizontalnoj suradnji

- između malih i srednjih poduzetnika
- zbog prilagodbe tržišnim promjenama


inteligentno prilagođavanje ponašanju konkurenata

- nema dogovora o cijeni → paralelno ponašanje
- prilagođavanje cijena onima koje naplaćuju konkurenti koje je posljedica praćenja stanja na tržištu i trenutnog ili anticipiranog ponašanja konkurenata
- nije zabranjeno ako je riječ o samostalnom ponašanju poduzetnika kojem nije prethodio protutržišni kontakt s konkurentima
 - kao npr. kod razmjene osjetljivih informacija

PRAVO I POLITIKA PODNOSIOCI POSREDOVANJE IZVODAKI TRŽIŠTE I EU
 ZAGREB, 2014. www.miroslav-epic.com
 efos
 PRAVOS

53

Izuzeca od opće zabrane sklapanja ograničavajućih sporazuma



- sporazumi koji kumulativno ispunjavaju određene uvjete
 - postoji ravnoteža između pozitivnih i negativnih učinaka
- skupno izuzeće pojedinih kategorija sporazuma
 - sukladno uredbama Vlade RH
 - self-assessment
- sporazumi male vrijednosti
 - sukladno uredbi Vlade RH
 - self-assessment

PRAVO I POLITIKA PODNOSIOCI POSREDOVANJE IZVODAKI TRŽIŠTE I EU
 ZAGREB, 2014. www.miroslav-epic.com
 efos
 PRAVOS

54

Ograničenja su nužna za ostvarenje pozitivnih ciljeva sporazuma



kumulativno ispunjenje

pozitivni uvjeti

- 1 sporazum mora pridonositi unaprjeđenju proizvodnje ili distribucije, promicanju tehnološkog ili gospodarskog razvoja
- 2 sporazum mora potrošačima pružiti razmjernu korist

negativni uvjeti

- 1 sporazumom se ne smiju nametati ograničenja koja nisu neophodna za ostvarivanje pozitivnih ciljeva sporazuma
- 2 sporazumom se ne smije omogućiti isključivanje znatnog dijela konkurenata s tržišta za proizvode koji su predmet sporazuma

PRAVO POLITIKI TRŽIŠNE KONKURENCIJE I TRŽIŠTE
 ZAGREB
 efos
 PRAVOS

55

Skupno izuzeće određenih kategorija sporazuma

Uredbe Vlade RH o skupnom izuzeću sporazuma

- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o prijenosu tehnologije
- Uredba o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika
- Uredba o skupnom izuzeću horizontalnih sporazuma između poduzetnika
- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma u sektoru prometa
- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o distribuciji i servisiranju motornih vozila
- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o osiguranju

PRAVO POLITIKI TRŽIŠNE KONKURENCIJE I TRŽIŠTE
 ZAGREB
 efos
 PRAVOS

56

Sporazumi male vrijednosti

Uredba o sporazumima male vrijednosti

odredbe o zabranjenim sporazumima neće se primjenjivati na sporazume koji ograničavaju tržišno natjecanje ako je **zajednički tržišni udjel** njegovih sudionika na mjerodavnom tržištu neznan

- sudionici sporazuma su konkurenti → tržišni udjel ≤ 10 %
- sudionici sporazuma nisu konkurenti → tržišni udjel ≤ 15 %
- nije moguće utvrditi jesu li sudionici sporazuma konkurenti → tržišni udjel ≤ 10 %

tržišni udjel uključuje udjele svih poduzetnika pod kontrolom sudionika sporazuma koji djeluju na mjerodavnom tržištu !

PRAVO POLITIKI TRŽIŠNE KONKURENCIJE I TRŽIŠTE
 ZAGREB
 efos
 PRAVOS

57

Pravne posljedice sklapanja zabranjenog sporazuma

ništetnost sporazuma

- ex tunc → od dana sklapanja sporazuma
- ništavne su samo zabranjene odredbe
- ništavan je cijeli sporazum → ako ne može opstati bez ništavnih odredbi

upravno-kaznene mjere

teške povrede → do 10 % ukupnog prihoda / na mjerodavnom tržištu

- sklapanje zabranjenog sporazuma
- nepostupanje po rješenju AZTN

ostale povrede → do 1% ukupnog prihoda / na mjerodavnom tržištu

- podnošenje netočnih / neistinitih podataka relevantnih za ocjenu

naknada štete → postupak pred Trgovačkim sudom

kaznene sankcije

namještanje javnih natječaja / b

PRAVO POLITIKI TRŽIŠNE KONKURENCIJE I TRŽIŠTE
 ZAGREB
 efos
 PRAVOS

58

Mogućnost oslobođenja sudionika zabranjenog sporazuma od sankcija

- 1 predlaganje mjera za otklanjanje štetnih učinaka sporazuma
 - samoinicijativno ih predlažu sudionici sporazuma u zamjenu za obustavu postupka → commitments
 - u ranoj fazi postupka
 - samo za lakše povrede kratkog trajanja
 - otklanjaju sve negativne učinke
- 2 pokajnički program za sudionike kartela
 - sudionik kartelnog sporazuma dostavi AZTN-u relevantne obavijesti i dokaze o postojanju kartela u zamjenu za oslobođenje ili umanjjenje novčanih sankcija → leniency

PRAVO POLITIKI TRŽIŠNE KONKURENCIJE I TRŽIŠTE
 ZAGREB
 efos
 PRAVOS

59

Pokajnički program za sudionike kartela



pokajnik

- poduzetnik - član kartela koji AZTN-u dostavi relevantnu informaciju o postojanju kartela

oslobođenje od upravno-kaznene mjere

- ovisi o trenutku davanja informacije o kartelu
 - vrijedi samo za prvog informatora
 - „marker“ s točnim vremenom prijave AZTN-u
 - ne vrijedi za organizatora kartela !

ublažavanje upravno-kaznene mjere

- stupanj ublažavanja ovisi
 - o mjestu u redosljedju prijave
 - o relevantnosti informacije za postupak

PRAVO POLITIKI TRŽIŠNE KONKURENCIJE I TRŽIŠTE
 ZAGREB
 efos
 PRAVOS

60

2. ZLOUPORABA VLADAJUĆEG POLOŽAJA

Erasmus of the Sea

PRAVOS

61

Poduzetnik u vladajućem položaju na tržištu

pretpostavlja da je poduzetnik u vladajućem položaju ako se zbog svoje tržišne snage može u značajnoj mjeri ponašati neovisno

- o konkurentima
 - stvarnim
 - potencijalnim
- o potrošačima
- o kupcima
- o dobavljačima

zašto se može ponašati neovisno

- nema značajnih konkurenata
- ima značajnu tržišnu snagu u odnosu na konkurente

62

Poduzetnik u vladajućem položaju na tržištu

samostalni vladajući položaj

- pretpostavlja se da u vladajućem položaju može biti poduzetnik čiji je tržišni udjel veći od 40 %

zajednički vladajući položaj

- pretpostavlja se da u vladajućem položaju mogu biti dva ili više poduzetnika ako nastupaju ili djeluju zajednički prema konkurentima, prema dobavljačima ili prema potrošačima
- → → u ekonomskom smislu se ponašaju kao jedan subjekt

oborive zakonske pretpostavke !

- teret dokaza → na poduzetniku

63

Vladajući položaj je relativan pojam

tržišni udjel	zapreke pristupu tržištu	stabilnost tržišnog udjela	vladajući položaj	
> 40 %	visoke	duže vrijeme	vrlo vjerojatan	
	niske	duže vrijeme	nije vjerojatan	
	visoke	duže vrijeme	moгуć	
	niske	duže vrijeme	nije vjerojatan	
	≤ 25 %	nema značaja	nema značaja	nije moguć
	visok tržišni udjel	kratkotrajni porast tržišnog udjela	kontinuirani gubitak tržišnog udjela kroz duže vrijeme	vladajući položaj
			nije vjerojatan	
			nije vjerojatan	

64

Vladajući položaj nije zabranjen !

poduzetnik ne čini ništa nedopušteno time što se nalazi u vladajućem položaju

- vladajući položaj nije zabranjen per se
- jačanje svog tržišnog položaja i tržišnog udjela prirodno je i dopušteno ponašanje poduzetnika

zabranjena je zloraba vladajućeg položaja

- poduzetnik u vladajućem položaju zbog svoje značajne tržišne snage ima posebnu odgovornost da ne dozvoli da njegovi postupci naruše tržišno natjecanje

65

Najčešći oblici zlorabe vladajućeg položaja

- izravno ili neizravno nametanje nepravednih kupovnih ili prodajnih cijena i drugih nepravednih trgovinskih uvjeta
- ograničavanje proizvodnje, tržišta ili tehnološkog razvitka na štetu potrošača
- primjena nejednakih uvjeta na istovrsne poslove s drugim poduzetnicima, čime ih se dovodi u nepovoljniji položaj u odnosu na konkurenciju
- uvjetovanje sklapanja ugovora pristankom drugih ugovornih strana na dodatne obveze, koje po svojoj prirodi ili običajima u trgovini nisu u izravnoj vezi s predmetom tih ugovora

66

Što AZTN treba utvrditi



dvostruki test

- 1 postojanje vladajućeg položaja
 - značajke tržišta
 - struktura tržišta
 - promjene tržišnih udjela kroz duže vrijeme
- 2 postojanje zlouporabe vladajućeg položaja
 - ponašanje poduzetnika u vladajućem položaju

PRAVO POLITIKI TRŽIŠTE I SUDSKA PRAKSA U TRŽIŠTU
Erasmus of the European Union
Mladen Cerović
Pravo tržišta i državna intervencija
efos
PRAVOS

67

CROATIA AIRLINES protiv ZRAČNE LUKE ZAGREB



Narodne novine, broj 66/2009

Erasmus of the European Union
efos
PRAVOS

PRAVO POLITIKI TRŽIŠTE I SUDSKA PRAKSA U TRŽIŠTU
Mladen Cerović
Pravo tržišta i državna intervencija

68

Stranke u postupku



Croatia Airlines / CA

- nacionalni zračni prijevoznik
- matična zračna luka → Zračna luka Zagreb / Pleso
- podnio zahtjev za utvrđivanje zlouporabe vladajućeg položaja Zračne luke Zagreb u pružanju usluge ground handlinga
- zemaljske usluga prijevoza i utovara hrane i pića u zrakoplov

Zračna luka Zagreb / ZLZ

- operator i pružatelj zemaljskih usluga u Zračnoj luci Zagreb / Pleso


Zračna luka Zagreb Ugostiteljstvo

Ukupni poduzetnik pod zajedničkom kontrolom ZLZ i Ugostiteljstva smatraju jednim poduzetnikom | single entity doctrine

PRAVO POLITIKI TRŽIŠTE I SUDSKA PRAKSA U TRŽIŠTU
Erasmus of the European Union
Mladen Cerović
Pravo tržišta i državna intervencija
efos
PRAVOS

69

Predmet spora



1. zlouporaba ZLZ-a
 - 1. ožujka 2007. - 25. svibnja 2007.
 - obustava pružanja usluge handlinga zrakoplovima CA
 - nastavak pružanja usluge uvjetovan pristankom CA na korištenje dodatnih usluga ZLZ Ugostiteljstva
2. zlouporaba ZLZ-a
 - 1. rujna 2007. nadalje
 - korisnicima se cjenikom usluga handlinga
 - izravno nameću nepravedno visoke cijene
 - primjenjuju različite cijene za istovrsne usluge

PRAVO POLITIKI TRŽIŠTE I SUDSKA PRAKSA U TRŽIŠTU
Erasmus of the European Union
Mladen Cerović
Pravo tržišta i državna intervencija
efos
PRAVOS

70

Mjerodavno tržište



proizvodna dimenzija

- ground handling → pružanje zemaljskih usluga prijevoza i utovara hrane i pića u zrakoplov

zemljopisna dimenzija

- područje Zračne luke Zagreb / Pleso

PRAVO POLITIKI TRŽIŠTE I SUDSKA PRAKSA U TRŽIŠTU
Erasmus of the European Union
Mladen Cerović
Pravo tržišta i državna intervencija
efos
PRAVOS

71

ZLZ ima vladajući položaj na mjerodavnom tržištu



ZLZ / ZLZ Ugostiteljstvo

- tržišni udjel 100 % → monopol

specifičnost sektorskih propisa

- Ministarstvo prometa je nadležno za reguliranje cijena handlinga za vrijeme trajanja monopola u ZLZ
- ulazak konkurencije moguć kad broj putnika u nekoj zračnoj luci prijeđe 2,000.000 godišnje

Croatia Airlines

- najveći korisnik handlinga u ZLZ
- matična zračna luka!

PRAVO POLITIKI TRŽIŠTE I SUDSKA PRAKSA U TRŽIŠTU
Erasmus of the European Union
Mladen Cerović
Pravo tržišta i državna intervencija
efos
PRAVOS

72

Bitan je vremenski kontekst !

1999. → ožujak 2007.

- ZLZ nije mijenjao cijene handlinga
- CA najveći korisnik usluge

1. korak → ožujak 2007.

- CA zbog niže cijene promijenio dobavljača sendviča → Montana (Atlantik grupa) umjesto ZLZ Ugostiteljstva

2. korak → ožujak 2007.

- ZLZ odbija CA pružati usluge handlinga
- nastavak pružanja usluge handlinga CA-u uvjetovao nabavom sendviča od ZLZ Ugostiteljstva
- CA odbija → traži intervenciju Ministarstva prometa

3. korak → svibanj 2007.

- Ministarstvo prometa nalaže ZLZ-u nastavak pružanja usluge handlinga CA

4. korak → rujan 2007.

- ZLZ nastavlja pružati uslugu handlinga CA tek po nalogu Ministarstva
- ZLZ svim zrakoplovnim prijevoznicima povećao cijenu handlinga
- prva promjena cijena nakon 1999. → dolazi do pojave konkurencije

73

Povećanje i diskriminacija u cijenama zbog pojave konkurencije

ZLZ naplaćuje različite cijene za istu vrstu usluge

- cijena ovisi o lokaciji skladišta iz kojeg se obavlja dostava u zrakoplov
- sva skladišta se nalaze na području ZLZ Pleso !

handling 1

- prijevoz hrane i pića iz skladišta ZLZ Ugostiteljstvo

handling 2

- prijevoz hrane i pića iz drugih skladišta → ima ga jedino CA !

ZLZ ekstremno i neopravdano povećao cijene usluga

- cijene handlinga 2 povećane za 300 %

ZLZ popust nudi samo jednom prijevozniku

- popust visok poput onog koji nudi CA-u
- CA je dominantni korisnik usluga handlinga u ZLZ
- takav popust ne predviđa za ostale prijevoznike !

74

Analiza strukture cijena

nema ekonomskog opravdanja razlika u cijeni handlinga 1 i handlinga 2

- razlika u cijeni ne može se ekonomski opravdati razlikom u transportnim i drugim troškovima koji bi mogli nastati zbog različite udaljenosti skladišta ZLZ Ugostiteljstva i drugih skladišta na području ZLZ-a do mjesta lovarskih stajova
- različita cijena za istu uslugu ima diskriminirajuće obilježje

ZLZ zlorabljuje vladajući položaj

neopravdano visoke cijene handlinga 2

- povećanje cijene za 300 % ne može se ekonomski opravdati povećanjem troškova poslovanja ZLZ-a
- to potvrđuje izuzetno visok popust koji se nudi isključivo CA kao dominantnom korisniku usluga handlinga u ZLZ-u
- CA je neizbježni odgovorni partner ZLZ-a
- ZLZ zlorabljuje vladajući položaj

75

Odluka AZTN-a

ZLZ je zlorabio vladajući položaj

ZLZ mora donijeti novi cjenik usluga handlinga

- cijene moraju biti utvrđene na jasan, transparentan i nediskriminativan način
- cijene moraju biti u korelaciji sa stvarnim troškovima pružanja usluga, neovisno o lokaciji skladišta na području ZLZ Pleso
- rok → bez odgode / najkasnije za 3 mjeseca

AZTN odbio dio zahtjeva CA

- u dijelu kojim traži utvrđivanje zlorabe vladajućeg položaja ZLZ nametanjem nepravdanih cijena obroka
- usluga proizvodnje hrane nije povezana s uslugom handlinga
- usluga tržištu proizvodnje hrane potpuno otvorena
- Erasmus Program: CA je neizbježni odgovorni partner ZLZ-a
- Erasmus Program: CA je neizbježni odgovorni partner ZLZ-a
- Erasmus Program: CA je neizbježni odgovorni partner ZLZ-a
- Erasmus Program: CA je neizbježni odgovorni partner ZLZ-a

Prekršajni sud izrekao kaznu ZLZ-u → 1,600.000 kuna

76

3. KONCENTRACIJE PODUZETNIKA

77

Koncentracije poduzetnika

različiti oblici stvaranja ekonomskog jedinstva dvaju ili više ranije samostalnih poduzetnika na način da jedan ili više poduzetnika stiče kontrolu nad jednim ili više drugih poduzetnika ili njihovih dijelova čime se objedinjava upravljanje svim poduzetnicima u skupini

spajanje / pripajanje → merger

stjecanje kontrole / prevladavajućeg utjecaja → acquisition

zajednički pothvat → joint venture

78

Mjerodavno tržište i supstituti

ZAGREB – RIJEKA – ZAGREB
vrt kartice
samo 2 satelitska prijemnika
Emerald line
Ruby line

supstituti

- bitne značajke proizvoda
 - cijena
 - način upotrebe proizvoda
 - razlike kopiranja

PRAVO I POLITIKA VEŠTAČENSKOPOSREDOVANJE I TRGOVINA ITO

85

Korisne adrese

www.aztn.hr
Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

europa.eu.int
Europska komisija

Mišljenja i stavovi izneseni u ovoj prezentaciji predstavljaju mišljenja i stavove autora i ne odražavaju nužno službena stajališta AZTN-a ili Europske komisije.

PRAVO I POLITIKA VEŠTAČENSKOPOSREDOVANJE I TRGOVINA ITO

86

KRAJ PITANJA ???

HVALA NA POZORNOSTI !

PRAVO I POLITIKA VEŠTAČENSKOPOSREDOVANJE I TRGOVINA ITO

87

VIPnet protiv HT grupe

Narodne novine, br. 100/2007

PRAVO I POLITIKA VEŠTAČENSKOPOSREDOVANJE I TRGOVINA ITO

88

Predmet postupka

VIPnet pokrenuo postupak protiv HT grupe

- HT-Hrvatske telekomunikacije
- T-Mobile Hrvatska

kvalifikacija djela

HT grupa zlorabovala vladajući položaj na tržištu TK usluga

- sklapanjem Okvirnih ugovora o pružanju TK usluga korisnicima su uvjetovali pristankom na dodatne obveze, koje po svojoj prirodi ili običajima u trgovini nisu ni u kakvoj vezi s predmetom ugovora

PRAVO I POLITIKA VEŠTAČENSKOPOSREDOVANJE I TRGOVINA ITO

89

Više mjerodavnih tržišta

u proizvodnom smislu

- tržište javne govorne usluge u nepokretnoj TK mreži za poslovne korisnike
 - operator HT
- tržište javne govorne usluge u pokretnoj TK mreži za poslovne korisnike
 - operator T-Mobile
- tržište TK usluga prijenosa govora, zvuka, podataka, dokumenata, slika i drugog, osim javnih govornih usluga → bez usluga pristupa Internetu za poslovne korisnike
 - operator HT
- tržište telekomunikacijske usluge zakupa vodova
 - operator HT

u zemljopisnom smislu

teritorij Republike Hrvatske

PRAVO I POLITIKA VEŠTAČENSKOPOSREDOVANJE I TRGOVINA ITO

90

Bitne činjenice o TK tržištima



- tržište TK usluga tek je liberalizirano
- HT je povijesni operator na tržištu fiksnih TK usluga → Incumbent
 - HT je vlasnik najveće nepokretne TK mreže
- T-Mobile (društvo-kler) je prvi mobilni TK operator
 - VIPnet je jedini konkurent u mobilnoj mreži
 - ali ne pruža fiksne TK usluge!
- regulator najavio ulazak 3. mobilnog operatora za 2005. godinu
 - Tele2
- jedino HT grupa može pružiti objedinjenu TK uslugu u fiksnoj i mobilnoj mreži

91

Što je sporno

- Oktivni ugovori HT grupe o pružanju TK usluga
 - ugovori se zaključuju za objedinjene TK usluge u fiksnoj i mobilnoj mreži
- ugovori zaključeni s 23 ključna korisnika - poduzetnika
 - svi iz skupine Croatia Fortune 100
- ugovori se zaključuju od studenoga 2003. nadalje
 - zašto baš tada?
 - HT nema konkurenta u TK nepokretnoj mreži
 - 2005. godine → očekuje se ulazak 3. mobilnog operatora
 - ugovori se sklapaju na 5 godina → nastavit će se izvršavati relativno dugo nakon liberalizacije TK tržišta
- HT uvjetuje skapanje Oktivnih ugovora pristankom na dodatne obveze
 - obveze po svojoj prirodi i običajima u trgovini nisu ni u kakvoj vezi s predmetom ugovora
- cilj i mogući učinak dodatnih obveza
 - spriječavanje pristupa tržištu konkurentima

92

Dodatne obveze za korisnike TK usluga



„engleska klauzula“ / English clause

- korisnik mora obavijestiti HT o konkurentskim ponudama novih TK usluga
- korisnik mora prihvatiti ponudu HT-a ako su njegove cijene jednake ili niže, a kvaliteta jednaka ili bolja od konkurentске ponude
- korisnik mora koristiti sve TK usluge koje HT trenutno nudi ili će ih nuditi nakon skapanja Oktivnog ugovora
- korisnik mora obavijestiti HT o postotku korištenja TK usluga iz Oktivnog ugovora koje bi mogli pružiti konkurenti
 - opravdanje HT-a → isključivo iz poslovnih i sigurnosnih razloga (sic!)

sankcija za neizvršavanje obveze iz „engleske klauzule“

- mogućnosti jednostranog ukidanja ugovorenih popusta

zašto je „engleska klauzula“ zabranjena

- omogućuje besplatno pribavljanje ključnih poslovnih informacija o konkurentima
- nepotrebno opterećuje drugu ugovornu stranu, jer nema veze s predmetom ugovora
- konkurentima onemogućuje pristup tržištu i povećanje tržišnog udjela

93

AZTN analizira strukturu i dinamiku TK tržišta

poduzetnik	usluga	tržišni udjel (%)				
		2003.	2004.	2005.	2006.	
Hrvatski Telekom	nepokretna TK mreža	domaći promet	100	100	90-100	80-90
	javna govorna usluga	međunarodni promet	100	100	90-100	85-95
	glasovni govor, faksa, dokumenta, slika i drugog	domaći promet	80-90	80-90	80-90	70-80
		ukupni udjel	90-100	90-100	90-100	80-90
T-Mobile	nepokretna TK mreža	domaći promet	50-60	50-60	50-60	50-60
	javna govorna usluga	međunarodni promet	55-65	55-65	55-65	55-65
	ukupni udjel	50-60	50-60	50-60	50-60	

HT grupa i nakon ulaska 3. mobilnog operatora 2005. godine **zadržala visoke tržišne udjele** na svim mjerodavnim tržištima → zbog Ugovora ???

94

AZTN analizira učinke ugovora

učinak portfelja → portfolio effect

- samo HT i T-Mobile mogu ključnim korisnicima ponuditi paket objedinjenih TK usluga
 - ni jedan drugi TK operator nije prisutan na svim mjerodavnim tržištima
 - korisnici ne mogu drugdje supstituirati potražnju za objedinjenim TK uslugama
- objedinjavanje više usluga u ponudi daje HT-u i T-Mobileu veću tržišnu snagu od one koju zasebno imaju na pojedinim mjerodavnim tržištima

učinak prelijevanja → spill-over effect

- HT i T-Mobile djeluju kao jedinstveni gospodarski subjekt
 - HT prelijeva tržišnu snagu i koristi komparativne prednosti s tržišta fiksne TK usluge na kojima su u vladajućem položaju na druga tržišta

rezultat → HT grupa postaje netizbežan poslovni partner

95

Odluka AZTN-a: HT zlorabio vladajući položaj

- HT grupa je skapanjem Oktivnih ugovora o pružanju TK usluga s 23 ključna poslovna korisnika zlorabivala vladajući položaj na tržištima na kojima ugovori imaju učinak
- HT grupa mora brisati ili izmijeniti ograničavajuće odredbe u svim ugovorima → „engleska klauzula“
 - rok za izvršenje naloga: 3 mjeseca
 - rok za dostavu dokaza: 15 dana po izvršenju naloga
- HT grupi se zabranjuje svako buduće postupanje kojim bi zlorabivala vladajući položaj na tržištu na način
 - da sklapa sporazume koji sadrže ograničavajuće odredbe
 - da korisnike usluga financijski potiče ili kažnjava s ciljem ograničavanja korištenja konkurentskih TK usluga
- AZTN pokrenuo prekršajni postupak protiv HT grupe i odgovornih osoba

96